

Massavärttinät

Kuvat ja teksti Rukkikuiskaaja Ilta Hämäri 2022

Itse tehty värttinä on usein parempi kuin ostettu. Sen väriä, kokoa, muotoa ja painoa pystyy hallitsemaan hyvin tarkoituksen mukaan. Uunissa kovettuvasta polymeerimassasta tehty kehrä on helppo ja nopea valmistaa, samalla syntyy useampikin erilainen. Muoto voi olla huolellisen pyöreä ta boheemin vino, kaikki toimivat omilla tavoillaan. Kokeile valmistaa linssin muotoinen spiraalikuviainen kehrä, kolikkomainen kuvioitu kehrä tai piparminttu-tikkarin muotoinen litteä kehrä, omissa lempiväreissä luonnollisesti.

Keskikokoinen värttinä painaa 30-45 g, painavampi värttinä ohjaa kehräämään paksumpaa lankaa ja kevyempi ohuempaa. Yläpainoiseen värttinään valitaan usein kevyempi kehrä, joka voi olla hyvinkin erikoisen muotoinen. Alapainoisen värttinän kehrä saisi olla symmetrisempi, painavampi ja mieluummin perunan tai ufon mallinen kuin täysin litteä kiekko.

Varsi kannattaa valmistaa mahdollisimman suorasta lehtipuusta, kuten koivu tai pyökki, tehdystä pyörörimasta. Lehtipuuta on helpompi työstää ja se pysyy suorana. Varren voi vuolla myös itse, kunhan se on tarpeeksi suora. Varreksi voi kierrättää myös vanhan siveltimen, puisen pitkän neulepuikon tai jopa syömäpuikon.

Lähes samoilla ohjeilla syntyy sekä yläpainoinen että alapainoinen värttinä. Näiden suurin ero on siinä, että yläpainoinen värttinä vaatii koukun varteen, alapainoinen toimii hienosti ilmankin.

Tarvikkeet varteen:

- 25 cm 7-8 mm paksua pyörörimaa
- Puukko tai kynänteroitin
- Hiomapaperia, karkeus noin 180
- Ohut poranterä ja pieni silmukkaruuvi (paksuus noin 2 mm) yläpainoiseen värttinän varteen

Työohje varteen:

1. Katkaise pyörörima 25 cm pituiseksi.
2. Muotoile puukolla tai kynänteroittimella alapainoisen värttinän varren molemmat päät teräviksi. Yläpainoisen värttinän varresta vain toinen pää muotoillaan teräväksi, toista päätä vain pyöristetään hieman.
3. Hio varsi niin sileäksi kuin haluat, varsinkin kärjet kannattaa hioa huolella. Varren voi öljytä tai maalata akryyliväreillä. Alapainoisen värttinän varsi on nyt valmis.

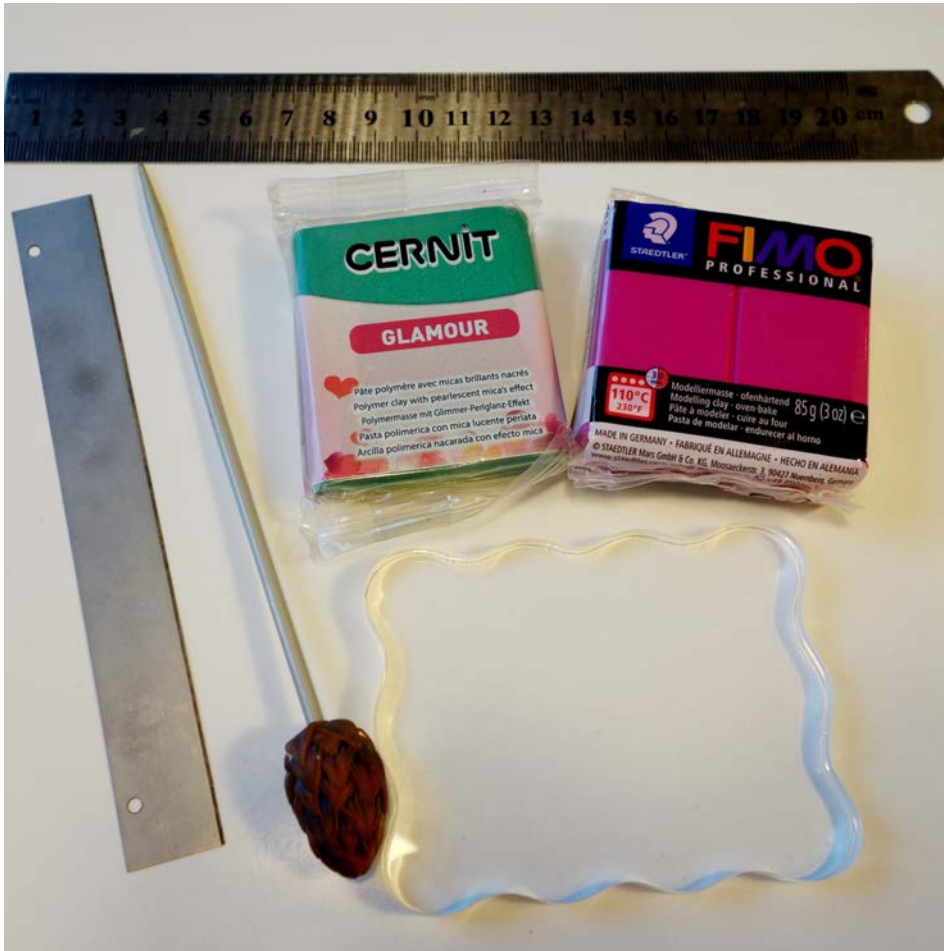

4. Poraa yläpainoisen värttinän varren tylppään päähän aloitusreikä ja kierrä koukku paikalleen. Avaa silmukka pihdeillä jos se on täysin suljettu.

Tarvikkeet kehriin:

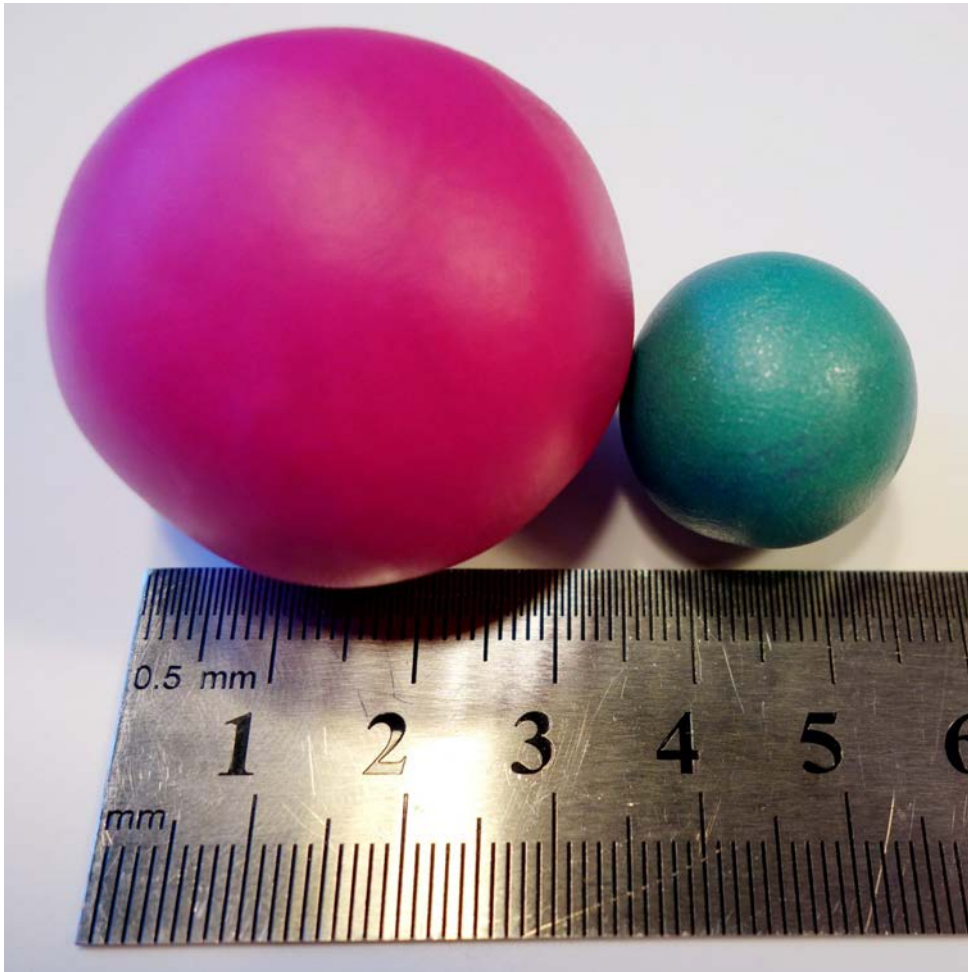
- 30-45 g uunissa kovettavaa polymeerimassaa (Fimo, Cernit tms.)
 - Kahta väriä jos haluat tehdä kuvioita
 - Valmiiksi tehty kuviotanko (engl. polymer clay cane)
- Työtaso, esim. kaakelilevy tai kartonkia
- Mattoveitsi tai massan leikkaukseen tarkoitettu terä

- Vanha, metallinen sukkapuikko
- Viivoitin
- Akryylipalikka tai pieni lasilevy
- Kovettamiseen kotiuuni, pelti, vanha t-paita, foliota

Työohje spiraalikehrään:

1. Ota punaisesta massasta arviolta 35 g pala ja muokkaa käsissä kunnes massa pehmenee kokonaan. Muotoile pallo, jonka halkaisija on noin 3 cm.

2. Ota vihreästä massasta pieni pala, muokkaa pehmeäksi ja muotoile ohueksi nauhaksi. Kierrä nauhat punaisen pallon ympärille kaikkiin ilmansuuntiin ja painele palloa vasten.

3. Pidä akryylipalikkaa vaakatasossa ja käytä sitä pallon pyörittämiseen vastapäivään, jolloin pallo tasoittuu ja nauhat alkavat kiertyä spiraaliksi. Pyöritä niin kauan kunnes olet kuvioon tyytyväinen. Paina lopuksi kevyesti palikalla terävät kärjet litteiksi.

4. Etsi kehrän keskikohta viivoittimen avulla ja tee kevyt merkki sukkaapuikolla. Tee mittaus muutamaan kertaan ja sen jälkeen paina reikä työtasoa vasten. Käännä kehrä ja toista mittaus sekä reiän painaminen myös toiselta puolelta. Tarkkaile, että reiät kohtaavat. Kts. kuva kuvioidun kehrän kohdasta 5.
5. Anna kehrän viilentyä ja kovettua hieman, noin 30 min ja suurena sitten reikä värttinän varren avulla kevyin ottein.

6. Laita uunipellille pala vanhaa t-paitaa, jotta massaan ei tule litistymiä. Peitä foliolla niin, että se ei kosketa massaan. Koveta kehrä uunissa, massan valmistajan neuvomassa lämpötilassa (125 asteessa), noin tunnin verran ja anna jäähtyä kokonaan uunissa.

Ohje kuviokehrään:

1. Kuviokehrää varten on ensin valmistettu ns. kuviotanko, joiden tekemiseen löytyy valtavasti ohjeita verkosta. Tässä värttinässä on käytetty oranssia pohjaväriä ja kaksia erilaisia tummia lehtiä. Helpoin kuviotanko syntyy kääretorttu-tekniikalla, jossa erivärisiä massasta kaulittuja levyjä on laitettu päällekkäin ja lopuksi kierretty rullalle kuin kääretorttu. Osan tangosta pystyy ohentamaan varovaisesti puristamalla ja pyörittämällä, jolloin saa erikokoisia kuvioita.

2. Pehmitä ja pyöritä oranssista massasta samanlainen ja samankokoinen pallo kuin spiraalikehrässä, noin 35 g.
3. Leikkaa terällä kuviotangosta ohuita viipaleita ja aseta ne pallon pinnalle. Pyöritä kevyesti kämmenellä työtasoa vasten jolloin kuviot tasoittuvat pallon pintaan.

4. Muotoile pallo huolella, painaen sormilla ja katsoen monista kulmista. Lopuksi paina akryylipalikkalla pallo kevyesti kolikon muotoon.
5. Tee reikä ja koveta kuten spiraalikehrä.

Työohje piparminttu-tikkarikehrään:

1. Ota 35 g valkoista massaa, pehmitä ja pyöritä etusormen paksuiseksi tangoksi.
2. Ota hieman punaista massaa, pehmitä ja pyöritä 3 mm paksuiseksi nauhaksi. Leikkaa nauhasta neljä valkoisen tangon pituista pätkää ja aseta tasaisesti tangon pinnalle. Pyöritä punainen nauha vielä ohuemmaksi, leikkaa neljä valkoisen tangon pituista nauhaa ja aseta tangon pinnalle paksumpien nauhojen väleihin.

3. Pyöritä tankoa vasten työtasoa, jolloin nauhat asettuvat pintaan. Kierrä tankoa päistään eri suuntiin niin, että nauhat kiertyvät spiraaliksi tangon ympärille. Pyöritä tanko 1,5 cm paksuksi ja 20 cm pitkäksi.

4. Leikkaa sotkuiset päät pois. Muotoile toinen pää kapeammaksi ja toinen pää pyöreäksi. Kierrä tanko kierteelle aloittaen pyöreästä päästä, paina lopuksi kapeampi pää kevyesti reunaa vasten.

5. Tee reikä ja koveta kuten spiraalikehrä.

Varren ja kehrän yhdistäminen:

- Kehran voi työntää paikalleen joko ylös tai alas ilman liimausta, varsinkin jos osat sopivat yhteen pienellä voimalla. Jos kehrä ei mahdu varteen, hio vartta ohuemmaksi. Jos kehrä on löysä, laita väliin hieman valko- tai kuumaliimaa.
- Alapainoisen varttinän kehrän paikka on 3-4 cm varren päästä. Yläpainoisen varttinän kehrä voi olla lähempänä koukkua, noin 2 cm varren päästä.

